

THE NEW WORLD

Filmfiche

US / 2006 / 132' / regie en scenario: Terrence Malick / productie: Sarah Green / fotografie: Emmanuel Lubezki / montage: Richard Chew, Hank Corwin, Saar Klein, Mark Yoshikawa / productie design: Jack Fish / Muziek: James Horner / Personages: John Smith (Colin Farrell), prinses/Rebecca (Q'Orianka Kilcher), John Rolfe (Christian Bale), Christopher Newport (Christopher Plumer), Powhatan (August Schellenberg), Opechancanough (Wes Studi), Argall (Yorick van Wageningen), Wingfield (David Thewlis), King James I (Jonathan Price), Queen Anne (Alexandra Malick).

Met een oeuvre van amper 4 films, legendarische media-schuweheid, 20 jaar zelfgekozen exil en onverschilligheid tegenover Hollywood, is Terrence Malick een even excentrieke als enigmatische filmmaker. Van Terrence Malick is geweten dat hij als een soort Siegfried urenlang de bossen intrekt en vogels gadeslaat. Niet toevallig krijgt de natuur in zijn werk een hoofdrol toebedeeld. Volg je zijn camera dan word je blik meegevoerd naar een opgeschrikte vogel, een grashalm wiegend in de wind, een golfslag in het water. Zijn personages ogen daardoor altijd een beetje vreemd en misplaatst, als indringers in een wild en ongerept gebied waar ze niet thuishoren. Malick schrijft zijn scenario's doorgaans vanuit zowel een maatschappelijke als een filosofische visie. Dat is in zijn laatste film *The New World*, het historisch relaas van de eerste Engelse nederzetting in Amerika, niet anders. De film is opmerkelijk door zijn cinematografie en door zijn filosofische reikwijdte. In beide treft men een verwantschap aan met Richard Wagner.

Synopsis

Midden mei 1607 zien de Powhatan-indianen iets wat meer dan hun gewone aandacht trekt. Langs de oever van de James River meren drie boten aan met 104 vreemdelingen aan boord. De indianen zijn zeer nieuwsgierig en angstig tegelijk. De vreemde bezoekers zijn blank, ze dragen kleren over het hele lichaam en brengen onverstaanbare klanken voort. De jonge Indiaanse prinses Pocahontas voelt zich sterk aangetrokken door het hele gebeuren, vooral wanneer haar oog valt op kapitein John Smith. Geleidelijk ontstaat er een sterke band tussen beiden. Hetzelfde kan niet gezegd worden van de twee gemeenschappen: de Engelse kolonisten en de inheemse indianen. Het eerste wederzijdse wantrouwen groeit uit tot een gewelddadige krachtmeting die de indianen door hun gebrek aan vuurwapens niet kunnen winnen. Ondertussen doorkruist de wederzijdse affectie tussen de inheemse prinses en John Smith de lotgevallen van het koloniale James Fort. De prinses redt de blanke fortbewoners in de koude wintermaanden van de hongerdood. Smith beseft dat hij in de gegeven omstandigheden zijn relatie met de prinses moeilijk kan volhouden. Hij vertrekt terug naar Engeland om een nieuwe expeditie te leiden en laat de prinses in de waan dat hij op

zee is omgekomen. Zij rouwt. Op haar beurt ondervindt ze de negatieve gevolgen van haar band met Smith en de kolonisten. Haar vader Powhatan verbant haar. Ze komt uiteindelijk als gijzelaar terecht in het fort van Jamestown waar ze de jonge weduwnaar en planter John Rolfe leert kennen. Hij vraagt haar ten huwelijk. Ze krijgt de christelijke doopnaam Rebecca, helpt haar man met de succesrijke uitbouw van zijn tabaksplantage en wordt moeder van Thomas. Wanneer zij toevallig verneemt dat Smith toch nog leeft, raakt ze in de war. Rolfe neemt haar mee naar Engeland waar hij Smith op bezoek vraagt zodat zijn Rebecca in het reine kan komen met haar gevoelens voor Smith. Zij neemt afscheid van Smith en kiest voor de warme bescherming die ze krijgt van haar echtgenoot Rolfe. Juist voor haar terugkeer naar haar moederland wordt ze ziek en sterft.

Cinematografie

Het openingsbeeld is meteen het logo van de film: de waterspiegel. Er ontstaat een vloeibaar beeld dat contrasteert met een stabiel en statisch beeld. Er beweegt altijd wel iets, volkomen stilstand komt niet voor. Vanuit dat beeld vertrekt er een hele fluïde klankwereld. De natuurlijke muziek van vogels en krekels en de cultuurmuziek van Wagners prelude tot *Das Rheingold*. Daarbij voegt zich de menselijke stem. De indiaanse prinses bidt de grote Spirit. Het geheel introduceert een poëtische intro die alle daaropvolgende beelden begeleidt: van de generiekbeelden, de beginbeelden, de verschillende delen met hun sequenties tot en met de finale en de eindgeneriek.

De toeschouwer treedt binnen in een beeld- en klank-universum dat permanent in beweging is. Technisch gezien is dat bij film altijd het geval. Film is niet voor niets de kunst van het bewegende beeld: film als de kinetische kunst bij uitstek. Bij Malick geldt niet die gewone betekenis van 'bewegende' beelden. De cinematografische kunst wordt bij hem in alle opzichten fluïde. Gewoonlijk wordt de natuurlijke beweeglijkheid van de filmbeelden via allerlei ingrepen min of meer aan banden gelegd. Daartoe dient de structurele opbouw van het scenario dat meestal in dienst staat van een goed opgebouwde vertelling met een begin en een einde. De camerabeweging zelf en de montage pro-

Colin Farrell en Q'orianka Kilcher

beren op hun beurt gewoonlijk de bewegende kracht van filmbeelden te stroomlijnen.

Malick werkt tegen de stroom in. Hij laat de stroom vrij. Dat gebeurt duidelijk in de slotsequenties. Daarin filmt hij in close-up het stromende water dat over een natuursteen vloeit, een beeld dat even wordt vergroot in dat van het stromend water dat zijn weg zoekt over een partij grote stenen. Het water dat nooit ophoudt te vloeien, is voor Malick de metafoor zelf van zijn cinematografie. Hij vindt het terug in de muziek van Wagner. Violen en hoorns evoceren een klankenstroom die in een eeuwig spel van eb en vloed zijn aanwezigheid affirmeert.

Malick is zonder enige twijfel de meester van de voice-over. De woorden verklanken het innerlijke dat zich beweegt in de denkruimte van het gebed en de meditatie. De naakte registratie van gesprekken in functie van de voortgang van de dramatische vertelling, hoort niet thuis in Malicks methode. De vertelwijze voltrekt zich via beeldenreeksen die hij in de montagekamer componeert. Tijdens het lange montageproces neemt hij de voice-over stemmen op. Ze worden daar een deel van een vloeiend klank- en beeld-universum. De film kreeg een traag en golvend ritme dat naadloos aansluit bij Wagners muziek van *Das Rheingold*.

Betekenisruimte

De fluïde cinematografie van Malick krijgt haar volle betekenis vanuit de filosofische visie ervan. Malick benadert film niet alleen als een volwaardig kunstmedium, maar evenzeer en tegelijk als een volwaardig denkmedium. Hij is in alle opzichten een filmisch denker. Zijn personages zijn geen zuivere dramatische karakters. Ze participeren aan de actie, ze staan er zelfs midden in, maar tegelijkertijd

bewegen zij zich op de zijlijn van die actie. Ze beschouwen wat er gebeurt en hen overkomt. De drie sleutel-personages van *The New World* bewegen zich in dezelfde cirkel. Ze hebben een innerlijk leven. Ze kennen een spiritueel bewustzijn.

De film is filosofisch geschreven in de toon van de elegie. Malick legt over de historische vertelling het rouwkleed van de herinnering aan de verloren droom van een nieuw begin, van een nieuwe wereld. Het muzikaal openingscitaat van *Das Rheingold* bevat al de rouwklanken waarop de hele cyclus van *Der Ring des Nibelungen* op uitloopt, het apocalyptische slotdeel van *Götterdämmerung*, de ineenstorting van een hele beschaving. Filosofisch tematiseert Malick eveneens die ondergang van de droom van de Nieuwe Wereld. Die sterft bij de dood van de prinses. Hierin gelijkt zij op dat andere natuurpersonage, Siegfried. Wanneer zij sterft, verdwijnen de goede krachten die Smith het leven hebben gered waarna er een echte ontmoeting en een wederzijdse verrijking konden ontstaan. Op dit punt spreekt Malick duidelijke taal. De Europese cultuur was niet in staat om het nieuwe te zien en te begrijpen wat er gebeurde.

In de film draait Malick retrospectief de koloniale logica om; hij toont hoe de kolonisten de 'wilden' zijn en hoe de indianen het beschaafde volk was. De kolonisten ontpoppen zich als kannibalen. In plaats van te luisteren naar de natuur en zich te leren voeden met de nieuwe vruchten van de aarde, zijn ze bezeten door het zoeken naar goud. Terwijl ze van honger omkomen, kunnen ze niet aan de goudkoorts weerstaan. Onwillekeurig roepen ze beelden op van Nibelheim, van Alberichs en Wotans natuurschennis en Wagners kritiek op het kapitalisme en de industriële revo-

lutie in het algemeen. Alleen het positieve personage van Rolfe is de kolonist die leert luisteren naar de indiaanse kunst van het tabak telen.

Daartegenover staat de dwaasheid van de eerste kolonisten. Het eerste wat er gebeurt wanneer de Europeanen voet aan wal zetten in Jamestown, is de organisatie van een terechtstelling. De eerste die het vuur openen op de indianen zijn de kolonisten. Zij leren de indianen wat buskruit is. Zij beroepen zich op hun christelijk geloof om de anderen, de vreemden, als gevaarlijke en onbeschaafde duivels te bestempelen die verdienen van naar de diepten van de hel te worden gezonden. Maar wat de christelijke goedheid zou moeten zijn, treffen we net aan bij de prinses. Zij brengt in het midden van de harde winter voedsel naar het fort zodat de overlevende vreemdelingen de winter kunnen doorkomen. Maar uit die goedheid trekken ze geen lessen.

De filosofische kritiek die vanuit *The New World* uitgaat, naar de hedendaagse Amerikaanse beschaving is niet te onderschatten. Malick laat zien dat het fundament van de Verenigde Staten niet in de eerste plaats de democratie is, zoals geproclameerd in The Declaration of Independence. De onmogelijkheid van de blanke, Europese kolonisten om andere culturen te ontmoeten in een wederzijds respect en verrijking -relatie prinses-Smith, relatie Rebecca-Rolfe - vormt het fundament van een beschaving die nog steeds getuigt van dezelfde onmogelijkheid. *The New World* ontstaat vanuit een filosofische visie die de andere cultuur, de indiaanse, tot lerares promoveert. Die lerares krijgt gestalte in de natuurfiguren van de zon en moeder aarde, metaforisch verdicht in het stromende water en de hoge bomen wier kruin naar de hemel reikt en wier wortels in de diepte van de aarde zijn verankerd. De indiaanse lerares zegt: Mens, luistert naar jouw Moeder. Die stem weerklinkt in een politiek landschap dat wordt bepaald door een regering die zich niets gelegen laat aan de internationale milieu-akkoorden en die ervoor pleit om in beschermde natuurgebieden economische boringen toe te laten. De blindmakende goudkoorts woekert nog altijd voort in de ziel van heel wat erfgenamen van de koloniale Europeanen die 400 jaar geleden in Jamestown aan land zijn gegaan. Daardoor lijden ze nog steeds aan een erge vorm van spirituele blindheid, niettegenstaande hun luide belijdenis van het christelijk geloof. Het zelfkritische rouwproces waarvan *The New World* getuigt, richt zich op het blijvende filosofische onvermogen om als Amerikaanse blanke collectiviteit het goede en waardevolle te kunnen denken, evenals op het onvermogen om dankbaar te kunnen zijn tegenover de echte en historische 'lerares'. De droom van een Nieuwe Wereld ligt in de visie van Malick veel meer in de toekomst dan in het verleden. Net zoals in Wagners *Götterdämmerung*.

Soundtrack

James Horner was aanvankelijke aangezocht als componist van de filmmuziek. Horners thema's zijn vaak erg mooi maar kennen een minimale ontwikkeling. Malick was niet tevreden met het resultaat en substitueerde een groot deel van Horners muziek met muziek van Wagner en Mozart (adagio uit het Pianoconcerto no 23). Tot driemaal toe is de prelude tot Das Rheingold te horen. De eerste maal (duur: 4 min. 11 sec) helemaal aan het begin, onmiddellijk na de generiek. Die toont ons onderwaterbeelden van drie indianen. Al zwemmend reiken ze elkaar de hand en ver-

wijzen daarmee nogal expliciet naar de Rijndochters, naar de natuur in zijn ongerepte staat, naar het Wagneriaanse begrip van het Reinmenschliche dat de hele film door met de cultuur van de indianen zal worden geassocieerd. De tweede aanhaling (duur: 5 min.) doet zich voor halfweg de film. Ze begeleidt de overgave van de prinses aan haar verliefdheid op Smith. Terwijl de twee eerste citaten van Wagners prelude de natuur en de liefde muzikaal ondersteunen vormt het derde (duur 3 min.30 sec) daarmee een soort contrapunt. Het markeert tevens het einde van de film. Het toont de prinses in een streng geometrisch Engelse tuin spelend met haar zoontje, nadat ze van John Smith afscheid heeft genomen en zich schikt in haar "nieuwe wereld" met Rolfe terwijl de voice-over zegt: "Moeder nu weet ik waar u woont". Daarop volgt in sneltempo het relaas van haar overlijden. De uitvoering van de Wagnerfragmenten beruiste bij het Nederlands Radio Philharmonisch Orkest.

DVD

Onder druk van Warner Brothers heeft Malick de film moeten inkorten tot 135 minuten (zoals de huidige dvd-release). Warner Brothers heeft nu een Extended Cut aangekondigd voor release op 14 oktober 2008. Die zal meer dan 30 minuten nooit eerder vertoond materiaal bevatten en 172 minuten duren. Naar verluidt zou die o.a. 12 minuten buitengewone onderwateropnamen bevatten.

Auteur: Jos Hermans

Bronnen

Sylvain De Bleekere, *The New World* in CineMagie nr. 255, p. 4 -13